

УДК 911.7/8 (477.85+498.31)

Винниченко Ігор Іванович,
кандидат географічних наук, доцент

Київський національний університет імені
Тараса Шевченка, м. Київ, Україна, e-mail:
Ingvar80@ukr.net

Пінтескул Олег Володимирович

Київський національний університет імені
Тараса Шевченка, м. Київ, Україна, e-mail:
kivbasa@mail.ru

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРОГРАМ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА БОТОШАНСЬКОГО ПОВІТУ (РУМУНІЯ)

У статті висвітлюються та аналізуються основні положення програм розвитку туризму в Чернівецькій області та Ботошанському повіті (Румунія).

Метою цієї статті є порівняння зазначених програм розвитку туризму та виявлення відмінностей.

Методика. В цій статті використано аналітичний та порівняльний методи. Вони в комплексі дають можливість детально вивчити об'єкти дослідження (програми розвитку туризму) та встановити їхні спільні та відмінні риси.

Результати. В результаті дослідження виявлено відмінності в зазначених програмах. Зокрема, це невідповідність програми розвитку туризму Чернівецької області загальноприйнятому в Європі оформленню офіційної документації. Також запропоновано зміни формату зазначеної Програми та механізму її фінансування.

Наукова новизна. Це дослідження є піонерним у царині порівняльного аналізу регіональних програм розвитку туризму в Україні та країни-члена Євросоюзу.

Практична значимість. Результати цього дослідження можуть бути використані при вивченні та аналізові українських та іноземних офіційних документів, пов'язаних із туризмом.

Ключові слова: Чернівецька область; Ботошанський повіт; програма розвитку туризму.

УДК 911.7/.8 (477.85+498.31)

Винниченко Игорь Иванович,
кандидат географических наук,
доцент

Киевский национальный университет имени
Тараса Шевченко, г. Киев, Украина
e-mail: Ingvar80@ukr.net

Пинтескул Олег Владимирович

Киевский национальный университет имени
Тараса Шевченко, г. Киев, Украина
e-mail: kivbasa@mail.ru

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ПРОГРАММ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА ЧЕРНОВИЦКОЙ ОБЛАСТИ И БОТОШАНСКОГО УЕЗДА (РУМЫНИЯ)

В статье освещены и проанализированы основные положения программ развития туризма в Черновицкой области и Ботошанском уезде (Румыния).

Целью этой статьи является сравнение указанных программ развития туризма и определение отличий.

Методика. В этой статье использовано аналитический метод и сравнительный методы. Они в комплексе дают возможность детально изучить объекты исследования (программы развития туризма) и установить общие и отличительные черты между ними.

Результаты. В результате исследования выявлены различия в указанных программах. В частности, это несоответствие программ развития туризма Черновицкой области общепринятому в Европе оформлению официальной документации. Также предложены изменения формата этой Программы и механизма её финансирования.

Научная новизна. Это исследование является пионерным в области сравнительного анализа региональных программ развития туризма в Украине и стране-члене Евросоюза.

Практическая значимость. Результаты этого исследования могут быть использованы при изучении и анализе украинских и иностранных официальных документов, связанных с туризмом.

Ключевые слова: Черновицкая область; Ботошанский уезд; программа развития туризма.

UDC 911.7/.8 (477.85+498.31)

Vynnychenko Ihor Ivanovich,
Candidate of Geographic Sciences, Associate
Professor

Taras Shevchenko National University of
Kyiv, Kyiv, Ukraine
e-mail: Ingvar80@ukr.net

Pinteskul Oleg Vladimirovich

Taras Shevchenko National University of
Kyiv, Kyiv, Ukraine
e-mail: kivbasa@mail.ru

COMPARATIVE ANALYSIS OF TOURISM DEVELOPMENT PROGRAMS CHERNIVTSI REGION AND BOTOSHANSKOHO COUNTY (ROMANIA)

The main statements of official development programmes for tourism in Chernivtsi region and Botoşani county (Romania) are analysed and highlighted in this article.

The purpose of this article is to compare mentioned tourism development programmes and to detect the difference.

The research technique. The analysis and comparison were used in this article. They make it possible to explore the objects of research (tourism development programmes) and to determine similarities and differences.

The results. Some distinctions were defined as a result of research. Firstly, the discrepancy tourism development programmes of Chernivtsi region in the conventional design of European official documents. Secondly, here was identified the need to change the format of the program and its funding mechanism.

The scientific novelty. It is a pioneer research in the sphere of comparative analysis of regional tourism development programmes in Ukraine and EU member states.

The practical significance. The results of this research can be applied in the learning of Ukrainian and foreign public documents related to tourism.

Key words: *tourism development programme; Chernivtsi region; Botoșani county.*

Постановка проблеми. Зважаючи на події, що мали місце в Україні впродовж 2014 р. (ліквідація Державного агентства України з туризму та курортів та передача його функцій одному з відділів Міністерства економіки, задекларована урядом децентралізація та ін.), виникає потреба щодо нового формату програм розвитку туризму для адміністративних областей.

Актуальність теми. У свідомості більшості громадян України Румунія і досі залишається бідною і відсталою країною, де майже нічого не виробляється і куди небезпечно їхати. Дійсно, в будь-якій країні є свої проблеми, негативні риси, але з часів падіння режиму Чаушеску минуло чимало часу і досить багато стереотипів, які були насаджені ще за радянських часів, вже не існують. На відміну від України Румунія одразу обрала європейський шлях розвитку. Вступ Румунії у 2007 р. до Європейської «сім'ї» спричинив, зокрема, й суттєве збільшення іноземних інвестицій в економіку, а також позитивно позначився на сфері туризму. Саме тому нагальною є потреба показати, що ЄС – це підтримка і взаємодопомога в найрізноманітніших царинах і, зокрема, висвітлити умови фінансування програм розвитку туризму задля використання у вітчизняних реаліях. Ботошанський повіт і Чернівецьку область обрано не випадково. По-перше, ці адміністративно-територіальні одиниці межують між собою (а відстань між їхніми центрами – Чернівцями та Ботошанами – становить приблизно 100 км). По-друге, активізацію взаємодії між цими регіонами має уможливити угода «Про малий прикордонний рух між Україною та Румунією», що була підписана 2 жовтня 2014 р. Тому для того, аби українські стандарти відповідали загальноєвропейським, слід вивчити досвід Румунії. А перше, на що звертають увагу, коли кажуть про розвиток туризму – це офіційні програми його розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До уваги взято три документи: «Програма з розвитку туризму Чернівецької області на 2013-2015 рр.» [1] (надалі – Програма), Комплексна програма охорони та збереження об'єктів культурної спадщини Чернівецької області на 2013-2017 роки (надалі – Комплекс) [2], та «План дій Ботошанського повіту на 2014 рік щодо вирішення задач, включених в урядову програму 2013-2016

pp.» («Planul de acțiuni pe anul 2014 județului Botoșani pentru realizarea obiectivelor cuprinse în programul de guvernare») (надалі – План дій) [3]. Слід зазначити, що в останній туризм є складовою загального плану розвитку і, таким чином, дає можливість прослідкувати зв'язок із іншими галузями (культура, спорт тощо).

Виклад основного матеріалу. Перше, на що звертається увага – формат і оформлення. У повітовому документі це власний фірмовий титульний бланк з назвою документу та містом видання. Формат документу – PDF з підписом відповідальної особи. Цей формат є усталеним для урядів та адміністрацій в усіх країнах ЄС. Для підтвердження надаються посилання на офіційні сайти регіональних адміністрацій – Ботошанського повіту (Румунія) та м.Борнмут (Великобританія) [3; 4]. Програма розвитку туризму Чернівецької області виконана не на фірмовому бланку, а в звичайному форматі документу Microsoft Word і без електронного підпису керуючого справами облради. Тож документ такого типу може бути легко підданий змінам особою, що має доступ до інформації. Відповідно, таке оформлення є неприйнятним для співпраці з іноземними партнерами та інвесторами. Крім цього слід зазначити, що в «Плані дій» виділення коштів групується не за напрямками («Збереження пам'яток археології»), а за адміністративно-територіальними одиницями – містами, комунами, повітом у цілому. У ньому наочно показується, що саме буде виконуватись в конкретному населеному пункті. Третім важливим пунктом є поділ на дві окремі таблиці проєктів, що фінансуються урядом та Європейським фондом регіонального розвитку. Це дає змогу прослідкувати за походженням коштів та на що саме вони залучаються.

При порівнянні відразу видно різницю у сумі інвестицій. Вона дуже значна, зокрема слід виділити підпункт щодо міста Флеминзь з населенням близько 10 тисяч чоловік (це співмірно з районними центрами Чернівецької області), якому виділяється на розвиток туристського потенціалу міста і збереження культурної спадщини через відновлення історичних пам'яток та встановлення покращених взаємозв'язків між культурними пам'ятками 5,8 млн. леїв (що при курсі на початок 2014 р. складає близько 18 млн. грн.). Сам проєкт розрахований на 13 місяців. Для порівняння, на виконання Комплексної програми охорони та збереження об'єктів культурної спадщини Чернівецької області на 2013-2017 рр. було виділено на всю область на 2014 р. 1,036 млн. гривень. Також досить значним є фінансування розвитку туризму в самому повітовому центрі – Ботошанах. Варто завважити значний проєкт, а саме – створення парку відпочинку і спортивного дозвілля «Comișa». На цей проєкт, розрахований на 3 роки, було виділено майже 88 мільйонів леїв (приблизно 270 мільйонів гривень). У Плані дій є уточнення, що завершення будівництва планується до липня 2015 р. Ще один проєкт, результати якого можна побачити вже зараз – це створення офіційного

туристсько-інформаційного центру в м.Ботошань (Centrului Național de Informare și Promovare Turistică Botoșani). Цей проєкт розрахований на 2 роки і 9 місяців (завершено його 26 червня 2014 р.) і на його реалізацію було виділено понад 600 тис. леїв (близько 2 млн. грн.). І тепер кожен бажаючий зможе зайти на сайт ТІЦ, інформація на якому представлена румунською, англійською, французькою та німецькою мовами [5].

Крім цього, на відміну від української Програми, у Плані дій зазначені деякі перспективні проєкти, на які планують виділяти кошти з Європейських фондів. Зокрема, слід зазначити, що в пункті 13 передбачено виділення 749 446 леїв на підготовку до створення туристсько-інформаційного центру в комуні Джордже Енеску (рідне село найвідомішого румунського композитора, на честь якого воно і назване). До комуні (сільської ради) входять 5 сіл, сукупна чисельність населення яких трохи більше 3 тис. чоловік. Проєкт планується реалізувати після створення ТІЦ у Ботошанах. Також в проєкті зазначена участь в його розробці неурядових (громадських) організацій, зокрема місцевої активістської групи «Ліси Герци» («Asociația Grupul pentru Dezvoltarea Locala G.A.L.Codrii Herței») [6]. Ця некомерційна неурядова міжрегіональна організація налічує 48 членів – 26 приватних осіб, 7 представників громадянського суспільства та 15 представників від адміністративних одиниць (14 комун та м.Сірет Сучавського повіту). Метою цієї організації, створеної 2011 р. за ініціативою 15 мерів, є залучення грантів на проєкти для зазначених територій, вона ж виступає посередником між громадянами та урядовими структурами. 7 березня 2014 р. ця організація опублікувала на сайті рішення про прийняття проєкту щодо створення ТІЦ в комуні Джордже Енеску [7].

Що ж до Програми Чернівецької області, то крім зауважень щодо формату, потрібно відзначити її фінансову складову. Вона розрахована на 3 роки і на її реалізацію було виділено 2,7 мільйонів гривень (по 900 тисяч гривень на кожен рік). Порівнюючи з Ботошанським повітом, який майже вдвічі менший за розмірами і населенням, ця сума, очевидно, вкрай мала. Щодо розподілу коштів, то типовим недоліком для всіх пунктів Програми є відсутність інформації про місце виконання та фінансування заходів і проєктів. Наприклад, у підпункті 2.1 «Проведення рекламних та інформаційних акцій з підтримки туристської сфери на території області та інших регіонів України, у тому числі із використанням рекламних площин» на кожен рік передбачається виділення по 80 тисяч гривень, а також описується очікуваний результат – «Покращення іміджу області на міжнародному та всеукраїнському туристському ринках, промоція туристського потенціалу області». Проте коли, яким чином і де саме область буде представлена – незрозуміло. Зазначене часто зустрічається, коли пишуть про певні абстрактні речі, результат від дії яких одразу відчутти не можна. Ця ж заввага стосується не лише інших заходів пункту 2 («Підвищення іміджу Чернівецької області на національному та

міжнародному туристських ринках»), а й усіх інших пунктів Програми. На виконання другого пункту виділено левову частку бюджету – 672 тисяч гривень (75% запланованого фінансування). Однак у Програмі не згадується про розвиток туристської інфраструктури області. Відомо ж бо, що незадовільний стан транспортної інфраструктури, закладів розміщення та харчування суттєво впливають на кількість туристів, далеку від бажаної.

Чернівецька програма має Додаток №2 «Показники продукту програми» (додатки завантажуються з сайту Чернівецької обласної ради разом з основним документом в одному архіві), який висвітлює кількісні показники, що мають бути збільшені завдяки її реалізації. Цифри ж, наведені там, не обґрунтовуються жодними текстовими поясненнями, а лише зазначаються в таблицях. Наприклад, у пункті 3 першого розділу «Кількість суб'єктів туристичної діяльності» зазначено збільшення від базового показника (112 одиниць у 2012 р.) до 118 одиниць у 2013 р., 128 – у 2014 р. та 138 – у 2015 р. Чому саме так, якими управлінськими заходами таке може регулюватися – не зазначено. Також незрозумілими є пункти 3 («Середня вартість участі в українських та міжнародних виставкових заходів, де представлено туристичний потенціал області») та 4 («Середня вартість проведення ознайомлювальних турів для представників туристичних компаній, засобів масової інформації з України та з-за кордону та інших рекламних та інформаційних акцій в межах області з підтримки внутрішнього та в'їзного туризму») другого розділу. Базовими показниками є 30 і 20 тис. грн. відповідно. Цей показник зменшується на тисячу гривень щороку для пункту 3 і пункту 4, окрім переходу на 2013 рік в пункті 4, де планувалось зменшення вартості на 2 тис. грн. на рік. Чим саме така тенденція мотивується, якими цифрами підтверджується – невідомо.

Крім цього є змістове зауваження щодо підпункту 2.9 «Розроблення та впровадження бренду «Буковина туристична», здійснення заходів щодо його просування на туристичному ринку». В очікуваних результатах від фінансування (20 тис. грн. на рік) зазначено «Створення конкурентоспроможного туристичного продукту». Поняття «туристський бренд» суттєво відрізняється від поняття «туристський продукт». Загальновідомо, що розробка турів – це прерогатива туроператорів, державі немає сенсу цим займатися. Не зважаючи на це, даний бренд існує, є його сайт [8] і навіть представлена інформація про основні туристські дестинації та деякі пішохідні, водні, спелеологічні та екскурсійні маршрути. Але де купити хоча б певний тур з цього сайту, чи хоча б дізнатися як поїхати і коли за такими маршрутами – незрозуміло.

Що ж до пункту Програми «Розвиток транскордонного співробітництва», то, зважаючи на те, що в області є спільний кордон з Молдовою та Румунією та певні зв'язки з Австрією, абсолютно зрозумілим стає поглиблення транскордонних зв'язків області. Перше, на що відразу звертається увага – це знову ж таки фінансування. Виділення на виконання

цього пункту 95 тис. грн. на рік (або 10,5% від загального фінансування) є, на наш погляд, вкрай недостатнім. Зокрема, слід виділити підпункти 6.1 «Сприяння розробленню, написанню та співфінансуванню міжнародних, транскордонних проєктів щодо розвитку туристичної сфери області» та 6.4 «Розробка та впровадження спільних туристичних маршрутів із сусідніми державами». До них (як і до всіх інших) є зауваження – що саме на виділені кошти (60 та 10 тис. грн. на рік для кожного проєкту відповідно) будуть робити, яким чином область буде сприяти міжнародним проєктам – невідомо. Також є зауваження щодо очікуваних результатів в підпункті 6.4 «Розвиток туризму у прикордонних регіонах області, збільшення кількості туристичного продукту». Крім зазначених завваг щодо ролі держави в створенні туристського продукту, слід зазначити, що незрозумілим є формулювання «прикордонні регіони», адже невідомо, що саме закладено в це поняття – адміністративні райони, що мають вихід до державного кордону, 10- чи 30-кілометрові зони, чи вся область у цілому (відстань від будь-якої точки області до кордонів з іноземними державами не перевищує 100 км).

На увагу заслуговує й Комплексна програма охорони та збереження об'єктів культурної спадщини Чернівецької області на 2013-2017 рр., адже тут представлені і деякі туристські об'єкти. Перше, на що звертається увага – оформлення документу. Недоліки абсолютно ідентичні з Програмою розвитку туризму. Основною ж вадою документу є те, що кошти – згідно з документом – виділяються не на конкретні об'єкти, а на район в цілому. Це, самоочевидно, дає підстави для здійснення фінансових махінацій. До прикладу візьмемо розділ 3 «Збереження пам'яток (об'єктів) археології». За наведеним далі принципом побудовано майже всі пункти розділів Комплексної програми, зокрема пункт 3.1 «Виготовлення та встановлення охоронних знаків на пам'ятках (об'єктах) археології Вижницького району». На його виконання в 2014 р. заплановано 13,5 тис. грн., а передбаченим результатом є «Виготовлення та встановлення охоронних знаків на 3 пам'ятках (об'єктах) археології». У пункті 3.4 «Виготовлення та встановлення охоронних знаків на пам'ятках (об'єктах) археології Глибоцького району», що розрахований на 2013-2017 роки, на кожен рік передбачено фінансування по 25 тис. грн. Очікуваний результат – «Виготовлення та встановлення охоронних знаків на 25 пам'ятках (об'єктах) археології Глибоцького району». Однак вартість робіт у різних районах є далеко не тотожною. Наприклад, для Сокирянського району щороку має виділятися по 23 тис. грн. упродовж 5 років на 23 пам'ятки. Середня ціна $115000/23=5$ тис. грн., а для Кіцманського району щороку має виділятися по 48,8 тисяч грн. протягом 2014-2016 рр. та 48,6 тисяч гривень протягом 2017 р. Всього кошти виділені на 65 пам'яток. Середня ціна $195000/65=3$ тисячі гривень. Чому середня ціна в одному районі одна, а в другому – інша; на які конкретно пам'ятки йдуть кошти і протягом якого конкретного часу це має бути реалізовано – невідомо. На цьому тлі

виділяється підпункт 3.9 «Виготовлення та встановлення охоронного знаку на пам'ятці археології національного значення Траянів Вал (I пол. I тис. до н. е.), м.Хотин». Це завдання розраховане на 2013 рік (без зазначення точної дати завершення) і на це виділено 3500 гривень. Проте такі конкретно розписані пункти в Комплексній програмі майже не зустрічаються.

Висновок: порівнявши офіційні документи щодо розвитку туризму у Чернівецькій області та Ботошанському повіті, можна стверджувати, що відповідні українські програми потребують значних змін. І в цьому контексті транскордонне співробітництво, про яке наразі не втомлюється говорити хіба що лінивий, існує лише на папері. Саме тому іноземці (зокрема, сусіди України) не сприймають Чернівецьку область як серйозного партнера, з яким можна вирішувати, зокрема, питання співпраці в царині туризму. Тож слід радикально змінювати не лише засадничі підходи до цієї співпраці, а й формати документів і механізми фінансування програм розвитку туризму. Бо без цього ефективна співпраця з іншими державами так і залишиться на папері.

Список використаних джерел:

1. Програма з розвитку туризму Чернівецької області на 2013-2015 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://oblrada.cv.ua/document/regional_program/ (24.11.14)
2. Комплексна програма охорони та збереження об'єктів культурної спадщини Чернівецької області на 2013-2017 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://oblrada.cv.ua/document/regional_program/ (24.11.14)
3. План дій Ботошанського повіту на 2014 рік щодо вирішення задач включених в урядову програму 2013-2016 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.prefecturabotosani.ro/ (24.11.14)
4. Борнмутська міська рада [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bournemouth.gov.uk/PlanningBuildings/PlanningBuildingsLandingPage.aspx (24.11.14)
5. Туристсько-інформаційний центр в м.Ботошань [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.visitbotosani.ro/ (24.11.14)
6. Громадська організація «Ліси Герци» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.codriihertei.ro/ (24.11.14)
7. Оголошення щодо закінчення відбору проектів для просування громадською організацією «Ліси Герци» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.codriihertei.ro/noutati/articol/98 (24.11.14)
8. Буковина туристична [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.buktour.cv.ua/ (24.11.14)

Список использованных источников:

1. Программа развития туризма Черновицкой области на 2013-2015 годы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://oblrada.cv.ua/document/regional_program/ (24.11.14)
2. Комплексная программа защиты и сохранения объектов культурного наследия Черновицкой области на 2013-2017 годы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://oblrada.cv.ua/document/regional_program/ (24.11.14)
3. План действий Ботошанского уезда на 2014 год для решения задач включенных в правительственную программу на 2013-2016 годы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.prefecturabotosani.ro/ (24.11.14)
4. Борнмутский городской совет [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.bournemouth.gov.uk/PlanningBuildings/PlanningBuildingsLandingPage.aspx (24.11.14)

5. Туристско-информационный центр в г.Ботошань [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.visitbotosani.ro/> (24.11.14)
6. Общественная организация «Леса Герцы» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.codriihertei.ro/ (24.11.14)
7. Объявление об окончании отбора проектов для продвижения общественной организацией «Леса Герцы» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.codriihertei.ro/noutati/articol/98 (24.11.14)
8. Буковина туристическая [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.buktour.cv.ua/(24.11.14)

References:

1. Tourism development programme for tourism in Chernivtsi region for 2013-2015 [Electronic source]. – Retrieved from: http://oblrada.cv.ua/document/regional_program/ (24.11.14)
2. A comprehensive program of protection and preserving the cultural heritage of the Chernivtsi region for 2013-2017 [Electronic source]. – Retrieved from: http://oblrada.cv.ua/document/regional_program/ (24.11.14)
3. The Action Plan for Botosani county to achieve the goals contained in the government program 2013 [Electronic source]. – Retrieved from: www.prefecturabotosani.ro/ (24.11.14)
4. Bournemouth Borough City Council [Electronic source]. – Retrieved from: www.bournemouth.gov.uk/PlanningBuildings/PlanningBuildingsLandingPage.aspx (24.11.14)
5. National Centre for Tourism Information and Promotion Botoşani [Electronic source]. – Retrieved from: www.visitbotosani.ro/ (24.11.14)
6. Public organisation «The Hertsa forests» [Electronic source]. – Retrieved from: www.codriihertei.ro/ (24.11.14)
7. The announcement of ending the project selection for promotion by public organisation «The Hertsa Forests». [Electronic source]. – Retrieved from: www.codriihertei.ro/noutati/articol/98 (24.11.14)
8. Tourism in Bukovina [Electronic source]. – Retrieved from: www.buktour.cv.ua/(24.11.14)